

Församlingsinstruktion Grästorps pastorat 2025

Teologisk grundsyn

”Du vet väl om att du är värdefull, att du är viktig här och nu” Sv.Ps. 791

Grästorps pastorat vill i ord och handling tala tydligt om Jesus.

Pastoratets vision är att människorna här ska finna ett sammanhang där man känner, precis som med Sv.ps 791 ord, att man är viktig här och nu.

Gud är allsmäktig och helig. Gud är nådig, kärleksfull och evig. Guds väsen är relation. Gud är närvarande och verksam som Fader, Son och Ande.

I berättelsen om Jesus och den blinde tiggaren Bartimaios (Mark. 10:46-52) uppmärksammar och kallar Jesus den som andra tystar, den som av andra redan är uträknad. Bartimaios kastar sin mantel, reser sig och kommer fram till Jesus som säger: ”Vad vill du att jag ska göra för dig?”

I den stunden blir Bartimaios inte bara befriad utan också upprättad och tillsammans får han, liksom vi, vandra vägen med Jesus.

Gud möter oss människor i relation, liksom vi möter varandra i relation. Grunden för kristen tro är den gudsrelation som finns genom Jesus Kristus. Gud har gett oss ett ansvar för varandra, för skapelsen och ett uppdrag att föra Guds nåd och kärlek vidare till varandra.

Den världsvida kyrkan är ett synligt tecken på Guds relation med oss och Guds nåd och kärlek i världen. Grästorps pastorat är en del av Skara stift, Svenska kyrkan, ett evangeliskt-lutherskt trossamfund som i sin tur är en del av den världsvida kyrkan, med uppdrag att lokalt arbeta för att Guds rike ska utbredas.

Var och en av oss är behövd och önskad i Guds gemenskap, just som den människa vi är skapad till att vara. Gud välkomnar oss in i relation och kräver inga prestationer. Jesus får vara vår lärare och förebild i allt. Så som Jesus möter människor med respekt för den enskildes värde och värdighet, får vi människor möta varandra.

Ledordet för Grästorps pastorat är **relation**: relation till Gud, till varandra, till oss själva och till hela skapelsen.

Omvärldsbeskrivning

Grästorps pastorat bildades 2001 av de förutvarande pastoraten Särestad och Tengene. Pastoratet består idag av fem församlingar: Tengene, Trökörna, Fridhem, Särestad och Flo. Församlingarna är medlemsmässigt mycket olika. Tengene församling, där tätorten ligger, har 2373 medlemmar (dec 2023). Den minsta församlingen är Trökörna som hade 269 medlemmar (dec 2023).

Pastoratet omfattas i stort sett av Grästorps kommun med undantag av Malma socken som ingår i pastoratet men hör samman med vår grannkommun, Essunga. Grästorps pastorat hade 4472 medlemmar 2023. Detta innebär att pastoratet totalt sett, har ett stort antal kyrkotillhöriga vilket är ett stort förtroende att förvalta. Antalet personer som väljer att lämna sitt medlemskap är relativt sett lågt. Pastoratet hade 22 aktiva utträden 2024.

Grästorps tillhör landets minsta kommuner sett till antalet invånare och är en utpräglad landsbygdskommun. Här bor ungefär hälften av invånarna på landsbygden och i små byar av tätare bebyggelse, den andra hälften bor i Grästorps tätort som utgör kommunens centrum.

Grästorp har sedan flera år en liten men dock negativ befolkningsutveckling och har minskat från 5697 invånare (2020) till 5565 (2024). Under 2023 föddes 46 barn i kommunen, den lägsta siffran på mycket länge. För Svenska kyrkan i Grästorp innebär detta att även vi får färre medlemmar trots att pastoratet har få aktiva utträden.

Medelåldern för Grästorps befolkning är högre än riksgenomsnittet. Orsak till detta är främst en stor befolkningsandel i övre medelåldern 45-64 år samt i åldrarna över 65 år. Närmare 27% av befolkningen är 65 år eller äldre och motsvarande siffra för länet är 20%. Befolkningsandelen i familjebildande ålder 25-44 år är relativt liten. Sammantaget visar detta på en sned befolkningsstruktur med en åldrande befolkning.

Centralorten Grästorp utgör kommunens nav. Det är här som förskolor, låg-, mellan-, och högstadium finns. Det finns dock ingen gymnasieskola i kommunen så gymnasieungdomarna pendlar framför allt till grannkommunerna Lidköping, Vara och Trollhättan. Skola, socialtjänst och vårdcentral arbetar enligt en strukturerad samverkansmodell för att tidigt fånga upp barn och unga mellan 0-18 år och deras familjer, som är i behov av stöd. Kommunen erbjuder öppen förskola för barn 0-6 år tillsammans med vuxen. Ungdomsmottagning, för de mellan 13-25 år, finns på orten.

All samhällsservice samt vård- och omsorgsinstitutioner för invånarna finns lokaliserat till tätorten. Dessutom finns det ett par privatägda vårdinstitutioner i kommunen lokaliserade på landsbygden, i Trökörna och Salstad.

Centralorten har sedan århundraden varit en knutpunkt för landsvägar men även senare för järnvägen. Det är ännu idag lätt att ta sig till och från Grästorp vilket gör att många människor pendlar till sina arbeten.

Boendeformerna i kommunen är blandade med villor, lägenheter och lantbruk. 75 % av boendena består av småhus, att jämföras med 45% i länet och riket. Kommunen är i stort behov av fler bostäder och det planeras för mycket nybyggnation av småhus och lägenheter samt trygghets- och seniorboenden under de närmaste åren. En del projekt har redan kommit i gång.

Det finns, liksom i riket, många ensamhushåll i kommunen. Många vittnar om upplevd ofrivillig ensamhet. Detta gäller i alla åldrar och inte endast dem som lever i ensamhushåll.

Kommunen har en relativt låg arbetslöshet. Många klarar därmed sin egen försörjning. Men under 2023 har fler människor sökt ekonomiskt stöd från Grästorps pastorat, för att kunna klara sin vardag. Levnadskostnaderna har ökat och människor med redan små marginaler kan inte klara sig utan stöd. Barnen befinner sig i denna situation i ett särskilt utsatt läge.

I Grästorp finns ett starkt föreningsliv med många olika föreningar.

Andelen utrikesfödda är relativt liten (ca 8%) jämfört med riket som helhet (20%).

I dagsläget finns Pingstkyrkan som verksam frikyrka i pastoratet och fick i början av 2024 en ordinerad pastor. Pingstkyrkan är utöver Svenska kyrkan det enda trossamfundet i kommunen. Svenska kyrkans gudstjänster besöks regelbundet av människor från katolsk och ortodox tradition. I kommunen finns också människor med en annan tro än den kristna.

Människorna i Grästorps pastorat är naturligtvis också påverkade av hur det ser ut i den större världsbilden. Sedan världen genomled en pandemi har ytterligare påfrestningar kommit att göra sig alltmer påminda, som klimatkris, ekonomisk otrygghet och krig i Sveriges närhet. Många vittnar om en upplevd stark oro och modlöshet inför framtiden. Den oförutsägbarhet som kom med pandemin är något alla lever med och som fortsätter att påverka i alla åldrar. Pastoratet märker en ökad tillströmning av människor som söker enskild själavård, kris- och stödsamtal. Även i mötet med barn och unga framkommer att man känner en ökad oro i nutiden och för framtiden. Generellt har den psykiska ohälsan ökat de senaste åren, vilket också gäller unga människor och främst flickor.

Omvärldsanalys

På ytan ser Grästorps kommun ut att vara välmående på många sätt. Vid närmare kontakt med många olika människor, församlingsbor såväl som inom vård- och kommunala verksamheter, framkommer efterhand en sammantagen bild att det under ytan finns mer sociala utmaningar än vid första anblicken. Människor lever också här i socialt utsatta situationer vad gäller ekonomi, isolering och ensamhet, psykisk ohälsa och beroendeproblematik. Hos många, unga som äldre, råder oro och vilshenhet inför allas vår framtid i flera hänseenden. Upplevelsen är att många människor drar sig för att söka stöd och hjälp i en svår livssituation. Här finns en vana och mentalitet av att klara sig själv. Den mindre ortens dilemma är att alla vet vem alla är och ingen vill vara föremål för skvaller.

En stor diakonal utmaning för Svenska kyrkan i Grästorps pastorat är att på olika sätt, inåt församling och utåt samhälle, visa på att alla lever under samma mänskliga villkor och få människors tillit att öppna upp kring det svårigheter en bär på. Vi är sårbara som människor och behöver därför ömsesidigt varandra. Det handlar om att använda Jesus förhållningssätt "Vad vill du att jag ska göra för dig?". Att bli sedd och lyssnad på, att bli räknad med, skapar hopp om vägen framåt. Det kan innebära att behöva lotsa och vägleda till andra aktörer och instanser för adekvat hjälp, men också att som kyrka bistå med konkret stöd.

Jämsides med bilden av vanan att klara sig själv finns också bilden av att invånarna har en stor omsorg om och villighet att stötta sina medmänniskor i utsatthet. Samhället sluter självklart upp i svåra situationer som exempelvis då ett stort antal flyktingar anlände till Grästorp från krigets Ukraina under våren 2022 och viljan att bistå med gåvomedel till den som behöver är stor.

Den mindre ortens fördel är närheten och relationer som gör det enklare att samverka med andra aktörer och att gå från ord till handling. Det finns idag välfungerande samverkan med framför allt kommunens olika verksamheter och ett förtroende för kyrkans arbete. Pastoratet ser positivt på möjligheten att utveckla och fördjupa dessa relationer, där skolan är en sådan arena.

Den föreningsvana som finns i Grästorp kan ses både som en möjlighet och utmaning för kyrkan. Att viljan till engagemang finns är tydligt. En utmaning är att de som vill engagera sig ofta har åtaganden på flera olika håll. Pandemin tvingade också många äldre ideella medarbetare att avbryta sitt engagemang. Sedan 2022 har idealitet och det ideella medarbetarskapet fått ett särskilt fokus, med ambitionen att än mer möjliggöra för många att vara del i en levande församlingssamfund. Pastoratet ser intresse från engagerade unga att ta plats i olika delar av kyrkans verksamheter, utöver konfirmandarbetet.

Barnkonsekvensanalys

I samband med att FIN reviderats har en barnkonsekvensanalys (BKA) gjorts. Samtal har förts med barn, unga, föräldrar och statistik har hämtats in från olika håll.

Barnen intar, enligt Kyrkoordningens första kapitel en särställning inom kristen tro. Alla barn ska känna sig välkomna till kyrkan, oavsett bakgrund och livssituation.

Grästorps pastorat har som utgångspunkt att barnens bästa ska komma i främsta rummet vid alla åtgärder som på något sätt berör barn och ungdomar.

Barnkonsekvensanalysen ger vid handen hur viktigt det är att vi som kyrka på orten kan erbjuda en trygg plats och visa på hopp i en orolig värld.

Ur BKA går det att utläsa att barn upplever en ökad otrygghet i samhället, både i det lokala lilla sammanhanget och det stora med en oro för krig och att bli utsatt för brott på internet. Måendet har försämrats hos barn och det är framför allt flickor som skattar sitt mående sämre.

Gemenskap och relation genomsyrar BKA. Relationen till sig själva, medmänniskor, natur, Jesus och Gud. Det finns en nyfikenhet om kristen tro bland barn och vad en kristen tro betyder för livshållningen.

Pastoralt program

"Församlingens grundläggande uppgift är att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. Syftet är att människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas, Guds rike utbreddas och skapelsen återupprättas. Allt annat församlingen utför är ett stöd för och en konsekvens av denna grundläggande uppgift."
(Kyrkoordningens inledning)

Varje plats bär på sina särskilda förutsättningar och diakonala utmaningar att möta som kyrka. Det sker en ständig förändring beroende på vad som händer i en lokal kontext men även i ett större omvärldsperspektiv. Det som lyfts i omvärldsbeskrivning och -analys vill pastoratet ska ligga till grund för pastoralt program.

Gudstjänst

Gudstjänsterna har idag olika form och karaktär för att den enskilde gudstjänstdeltagaren ska ges möjlighet att hitta ett personligt tilltal. Samtidigt är gudstjänst relation till Gud och till andra.

För att människor ska kunna leva och växa i gudstjänstlivet behövs kontinuitet, regelbundenhet och igenkännbarhet.

De många kyrkvärdarna är viktiga i församlingarnas gudstjänster. Deras engagemang och medverkan är en av grundstenarna för att kunna vara en levande gudstjänstfirande församling.

Idag märks det ideella engagemanget i gudstjänsterna inte minst genom det stora antalet körer som finns i pastoratet och som engagerar ett hundratal körsångare. Det ideella engagemanget tar inte slut där utan fortsätter efter gudstjänsten i form av kaffegemenskap ordnad av ideella krafter.

Barnet döps i Faderns, Sonens och den helige Andes namn. I dopet ges löftet att Gud alltid är med oss. Upplevelsen är att dopet har fått större betydelse och att fadderns roll också har ökat i

betydelse och detta är något pastoratet framöver vill lyfta liksom att utveckla dopgudstjänsten. Ett barn är buret inte bara av Gud utan av många människor. Pastoratet arbetar aktivt för att uppmärksamma dopet och vill framöver arbeta allt mer med dopuppföljning.

En film om dopet som pastoratet gjort finns på vår hemsida. Inbjudan till dop skickas till de familjer som inte själva bokat tid för dop. Möjlighet finns också att via hemsidan anmäla intresse för dop. Detta har underlättat i kommunikationen med dopfamiljer och gett resultat. En del i arbetet för att lyfta dopet och relationen till församlingen är att alla som döps i pastoratet får ett par sockar. Dessa stickas kärleksfullt av en grupp ideella.

Undervisning

“När ni samlas har var och en något att bidra med: sång och undervisning, uppenbarelse, tungotal eller uttolkning. Men allt ska syfta till att bygga upp.” 1Kor 14:26

Pastoratet vill vara en växtplats för tro och andlig utveckling för alla åldrar. Det levande samtalet om existentiella frågor, att dela tro och liv, och att man blir tagen på allvar kan leda till att tron växer och att samhörigheten växer både med varandra och med Gud. Pastoratets grundsyn är att människans kunskap ökas och fördjupas i dialog med andra.

En god pedagogisk grundsyn ska möta barnen i pastoratets verksamheter då de ofta har en naturligt nyfikenhet på kyrkan och bibelns berättelser. Jesus själv uppmanar oss att ta emot Guds rike som ett barn. Det är viktigt att barnen känner att deras frågor och funderingar blir tagna på allvar.

Pastoratet har tagit fram en PLU, plan för lärande och undervisning, som relaterar till skolans läroplan. Vår intention är att under perioden tillsammans med skolan mer aktivt jobba utifrån denna.

Konfirmandsiffrorna kan lokalt i ett pastorat gå både upp och ner från ett år till ett annat. Oavsett hur antalet ser ut så är undervisningen i konfirmandarbetet så viktigt. Unga människor idag behöver ett välgrundat hopp och någon som med varsam hand pekar på den uppståndne Kristus. Under konfirmationstiden ges tillfälle för ungdomarna att identifiera sina egna frågor om tro och att utforska grunderna i kristen tro enligt Svenska kyrkans bekännelse.

Längtan efter ökad kunskap och andlig fördjupning följer oss genom livet. Återkommande bibelstudier med tid för samtal och reflektion är värdefullt. Men det finns också andra sätt för vuxna att närma sig och djupna i relation till Gud, sig själva och varandra. I pastoratet finns flera olika öppna mötesplatser som pilgrimsvandringar, tacokvällar och caféträffar. Dessutom erbjuds olika andliga hållplatser där människor får samtala om tro och liv. Detta sker till stor del på arenor utanför kyrkan exempelvis samtalsgrupper inom kommunens olika delar.

Diakoni

Diakoni är kyrkans omsorg om medmänniskan och skapelsen. Utgångspunkten är att varje kristen och varje församling har till uppgift att i sitt bemötande, i sin livshållning och sitt förhållningssätt visa kärlek, ömsesidig respekt och att värna medmänniskan och hela skapelsen, både lokalt men också längre bort. Det är kristen tro och allas vår uppgift.

Ett medvetet diakonalt förhållningssätt ska genomsyra allt vi gemensamt är och gör i Grästorps pastorat.

Diakoni är till sitt väsen relationell och får sitt utlopp i bemötande och konkreta handlingar. I uppdraget ingår att särskilt stå upp för och stötta den som befinner sig i utsatta livssituationer. Varje människa bär på, av Gud, nedlagda gåvor och resurser och ska därför själv få definiera vad hen behöver.

Jesus frågade ofta dem han mötte "Vad vill du att jag ska göra för dig?", även när det syntes självklart vad som var det stora behovet.

Så får vi människor också möta varandra, med lyhördhet och med insikten att det i morgon kan vara jag som befinner mig i en svår situation. Ett sådant diakonalt förhållningssätt bygger upp, ingjuter livsmod och vandrar med så länge det behövs. Vår omvärldsanalys pekar på existentiell, psykisk och social ohälsa som många bär på. Det vill vi som pastorat möta genom exempelvis samtal i grupp om existentiella och andliga frågor, att leva med sorg och saknad samt än mer göra känt möjligheten till enskild självvård, kris- och stödsamtal.

I samverkan med kommunen och andra aktörer vill pastoratet höja kunskapen kring suicidprevention och psykisk hälsa samt motverka ofrivillig ensamhet. Även när det gäller integrationsfrågor vill pastoratet i första hand samverka med kommunen som har välfungerande insatser. Pastoratets roll är kompletterande och med möjlighet att i första hand bistå med psykosocialt stöd samt erbjuda ett sammanhang och gemenskap.

I analys framkommer att människor i allt större utsträckning söker ekonomiskt stöd från civilsamhället för att klara sin vardag. När det behövs ska vi som kyrka ge stöd och råd samt vägleda till rätt instans inom välfärdssystemet. Vårt diakonala ansvar omfattar också att på olika sätt tydliggöra hur människor, såväl barn som vuxna, far illa. Vi som kyrka ska också konkret bistå när ingen annan hjälp finns att få. Pastoratets förhållningssätt lokalt såväl som internationellt, är hjälp till självhjälp för social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet på lång sikt, för individ och samhälle.

Pastoratet vill erbjuda rum och rymd för öppen gemenskap och mötesplatser där alla oavsett ålder och livssituation kan mötas och känna sig välkomna. Dessa mötesplatser ska vara självvårdande sammanhang där du får plats som den du är och där du är behövd med ditt engagemang.

Det finns en inneboende vilja hos många människor att få tas i anspråk, att få vara delaktig och att få göra något för ett gott syfte. I pastoratet finns många ideella krafter och ett stort engagemang i kyrkans olika uppgifter. Att vi tillsammans gör och är kyrka lokalt på vår plats skall särskilt värnas, uppmärksammas och uppmuntras.

I pastoratet finns en ungdomsgrupp där flera redan nu är unga ledare. Det finns en längtan hos ungdomarna att få tas i anspråk och att arbeta än mer ideellt.

Mission

"Gå därför ut och gör alla folk till lärjungar: döpa dem i Faderns, Sonens och den helige Andens namn och lär dem hålla alla de bud jag har gett er. Och jag är med er alla dagar till tidens slut." Matt 28:19-20

Att vara kyrka i mission handlar om att nå ut med evangelium till din nästa. Att vara kyrka i mission handlar om att ge sig ut inte bara långt bort utan också nära.

” Gud vill med vår hjälp, hela den brustenhets som finns på jorden, i skapelsen och mellan människor. Det är missionsbefallningen sammanfattad. Och det kan vara så väldigt litet och enkelt och på samma gång så stort och omfattande.” (Ett brev om Mission från biskop Åke Bonnier)

På hemmaplan kan det rent konkret innebära att finnas med, synas och våga ta plats på den offentliga arenan. Det är ett sätt att väcka människors nyfikenhet och medvetenhet om kyrkans tro och gemenskap. Grästorps pastorat finns till exempel på plats i ett tält under Framtidsföreningens ljusfestival på hösten varje år. Där och då möts tusentals människor i alla åldrar för att i stillhet få tända ett ljus för någon. Ur dessa stunder växer inte sällan det goda samtalet fram. Pastoratet har valt ut ett flertal tillfällen under året där ideella, förtroendevalda och anställda tillsammans gör kyrkan närvarande där människor är.

Gud behöver oss och vi människor behöver varandra. Vår uppgift som kristna är att vara Jesus lärjungar. Tillsammans kan vi förvandla och hela. Allt handlar om att leva lärjungaskapet i sitt eget sammanhang.

Pastoratet har alltmer funnit vägar och relationer till andra aktörer i civilsamhället, vården och kommunen, och de efterfrågar ofta vår medverkan och närvaro. Pastoratet deltar i samverkansprojekt och har kunnat förmedla vad vi som kyrka kan bidra med i det goda samhället.

Vi människor lever i en tid då hotet mot vårt klimat och vår miljö är en realitet. Svenska kyrkans arbete i Grästorps pastorat behöver kännetecknas av hållbarhet genom att det görs miljö- och klimatmedvetna val.

Byggnader

I Grästorps pastorat finns tio kyrkor, nio kyrkogårdar och ett begravningscenter/servicecenter i vardande vid Tengene kyrkogård. Vid projektering och byggande av det nya centralt har man lagt stor vikt vid hållbarhetstänkande och det kommer till exempel ha solceller på taket för uppvärmning.

Dessutom finns tre församlingshem: Kyrkans Hus, Åsgården och Tengenegården. Tengenegården används även som lokal vid borgerliga begravningsceremonier. Kyrkans hus fick under 2024 solceller på taket som ett led i pastoratets hållbarhetsarbete.

I pastoratet finns även Malma kapell som drivs av en kapellförening i samarbete med Svenska kyrkan.

Med så många kyrkor på en relativt liten yta blir kyrkobyggnaden i sig något konkret som syns och symboliserar kristet liv och kristen tradition i bygden.

Pastoratet har idag en mycket god ekonomisk situation, men ekonomin kommer att bli mer ansträngd framöver då medlemstalet minskar i hela landet. En av framtidens utmaningar blir att än mer se över fastighetsbeståndet för att pastoratet fortsatt ska kunna arbeta med evigheten som perspektiv.

Pastoratet har arbetat fram och antagit en lokalförsörjningsplan som regelbundet kommer att revideras.

Svenska kyrkan har en färdplan för klimatet där pastoratet hämtar inspiration.

Domkapitlets regler och kyrkoordningens intentioner

Gudstjänster

Huvudgudstjänst med nattvard firas i pastoratet varje sön- och helgdag. Utöver denna firas även två gudstjänster efter ett rullande schema varje söndag i några av pastoratets församlingar. Mässa firas även vid andra tillfällen än i huvudgudstjänst.

Gudstjänstplaneringen säkerställer att samtliga kyrkorum brukas för gudstjänst utifrån församlingarnas pastorala förutsättningar.

Konfirmation

Grästorps pastoratet följer riktlinjerna för konfirmandarbetet.

Präster, diakoner och musiker

Den grundläggande uppgiften enligt kyrkoordningen utförs pastoratsövergripande.

Grästorps pastorat har tre prästtjänster på heltid varav en av dessa är kyrkoherden.

Pastoratet har även två diakontjänster på heltid.

Det finns två kantorstjänster i pastoratet om vardera 100%.

I samband med nästa musikerrekrytering söker pastoratet behörig organist, B-nivå.

Språk

Grästorps pastorat har enligt kartläggning inga större grupper med behov av gudstjänster och verksamhet på andra språk. Då behov uppstår, tillgodoses det genom samverkan med lokala aktörer, andra pastorat samt Skara stift.

Ansvar

Kyrkorådet har det övergripande ansvaret för att den grundläggande uppgiften utförs i Grästorps pastorat. De fem församlingsråden ansvarar för de områden som anges i kyrkoordningen.

Kyrkoherdens uppdrag regleras genom kyrkoordningen och fastställd delegationsordning.

Utvecklingsområden

”Låt oss ge akt på varandra och sporra varandra till kärlek och goda gärningar”. Heb. 10:24

Hur förverkligar vi som pastorat visionen om att i ord och handling tala tydligt om och peka på den uppståndne Kristus samt hjälpa var och en förstå att den är värdefull och viktig här och nu?

I enlighet med slutsatser från omvärldsanalys och viljeinriktning i pastoralt program har inriktningsmål för de kommande fyra åren tagits fram.

Diakoni

”Ett nytt bud ger jag er: att ni ska älska varandra. Så som jag älskat er ska ni också älska varandra.”

Joh. 13:34

Såsom vi kristna tror och lär om Guds utgivande kärlek, som den visar sig genom Jesus, så ska vi också leva i världen. Det är att möta medmänniskan, oavsett vem hon är, med Jesus kärleksfulla blick, med respekt för hennes okränkbara värde och värdighet i form av frågan: ”Vad vill du att jag ska göra för dig?”. I en trasig värld där många far illa ger det hopp och tillförsikt att ses som bemyndigad, kallad på och behövd.

Att inspirera och uppmuntra till ett personligt och ideellt engagemang kommer att genomsyra pastoratets sätt att arbeta framåt. I det sammanhang där du behövs och uppskattas trivs, växer och fördjupas du och din tro. Varje person har unika gåvor som bidrar till våra församlingars liv och arbete. Pastoratet välkomnar allas engagemang oavsett ålder och livssituation. Särskilt fokus kommer att finnas på pastoratets ungas ideella engagemang, som växtplats och förankring in i kyrkans gemenskap och relation till Gud.

Framåt vill Grästorps pastorat finnas som en självklar del av det omgivande samhället med de utmaningar som finns i den lokala kontexten, men också med ett internationellt engagemang för medmänniskan och skapelsen. Vi, som pastorat, vill förmedla hopp och livsmod, men också vara sanningssägare när det behövs för människors och skapelsens skull.

Grästorps pastorat vill arbeta för:

- att inspirera och uppmuntra till ett samordnat ideellt engagemang i alla åldrar.
- social, ekonomisk, ekologisk och andlig hållbar utveckling utifrån ett rättvisetänk, att samverka med alla goda krafter, som verkar för människors och skapelsens skull.
- att sätta fokus på de själavårdande sammanhangen och på existentiell och psykisk hälsa, för såväl unga som vuxna.

Gudstjänst

“Ty där två eller tre är samlade i mitt namn är jag mitt ibland dem.”

Matt 18:20

” Den gudstjänstfirande församlingen blir- utifrån Jesu ord om att han är mitt ibland dem som är samlade i hans namn – i sin gemenskap något av ett bönehus för himmelrikets närvaro i den här världen. ” (Brodd, Weman s. 159)

Gudstjänsten är navet i kristet liv. Här ges möjlighet till Gudstro och gemenskap. Gudstjänsten är en plats där tro, liv, tradition och rit möts.

Grästorps pastorat vill:

- Belysa och arbeta med gudstjänsten under perioden utifrån orden: helighet och gemenskap.
- Se över frågorna som handlar om gudstjänsternas tid, plats och rum.
- Lyfta fram dopgudstjänsten än mer aktivt.

Hållbarhet

Allt vad ni vill att människorna ska göra för er, det ska ni också göra för dem.”

Matt 7:12

Som tidigare nämnts så lever vi människor i en tid då hotet mot vårt klimat och vår miljö är en realitet. Vi har ett ansvar för hållbar utveckling vad gäller detta här och nu men också för kommande generationer. Den största gåvan för framtiden är att ta ansvar för nuet.

Svenska kyrkan har tagit fram en färdplan för klimatet. Vi som kristna ska bidra till klimatmålen av kärlek till Gud och skapelsen.

Under perioden ska Grästorps pastorat fortsätta arbetet med att ge sitt bidrag till ett ekologiskt hållbart samhälle enligt etapp två i färdplan för klimatet.

Grästorps pastorat ska:

- Som metod genomföra “Ljussteget” för en hållbarare värld.
- Ta miljöhänsyn vid inköp. Det betyder att vi så långt det är möjligt handlar hållbart, ekologiskt och fair-trade. Pastoratet kommer även att inom de områden där det är möjligt prioritera närproducerade varor och tjänster.
- Uppmärksamma klimatfrågor i gudstjänst och vardag.

Inledning

Med anledning av att Grästorps pastorat har arbetat fram en revidering av FIN ska en BKA göras. En särskild vikt kommer särskilt läggas vid förslagna utvecklingsområden.

Grund för BKA

Kyrkoordningen anger att barn intar en särställning i kristen tro och att de behöver därför uppmärksammas i Svenska kyrkans verksamheter (KO Första avdelningen. Inledning.). I FN:s barnkonvention framgår att barn är alla människor mellan 0–18 år. Fyra artiklar i barnkonventionen motiverar en BKA

- Förbud mot diskriminering (artikel 2)
- Barnets bästa i främsta rummet (artikel 3)
- Rätten till liv och utveckling (artikel 6)
- Rätten att få komma till tals (artikel 12)

Syftet med BKA blir därmed att skapa delaktighet för alla barn och unga. Det innebär inte att barnen ska bestämma allt, utan att de ska vara delaktiga i en demokratisk process. Teologiskt finns det ett direkt stöd för dem som Jesus vill stödja och samtidigt ett vittnesbörd om vem Jesus är och vad han står för.

”Låt barnen komma hit till mig och hindra dem inte: Guds rike tillhör sådana som de. Sannerligen den som inte tar emot Guds rike som ett barn kommer aldrig dit in.”

Mark. 10:13–15

BKA syftar därmed till att göra barnen synliga i Svenska kyrkans verksamheter och beslut som angår dem.

Kartläggning

Tillvägagångssätt

Genom samtal och frågeställningar har barn (0–18 år) i pastoratet fått svara på frågor om hur deras livsvillkor och livssituation ser ut. Dessutom har barn i pastoratets verksamheter fått svara på frågor om hur de ser på kyrkan och kyrkans verksamheter. Ungdomar (14–18 år) som befinner sig i verksamhet har fått svara skriftligt på ett Microsoft forms formulär och med de yngre barnen hölls öppna samtal i grupp och enskilt.

Som en del i kartläggningen har dessutom statistisk från SCB, Visa och BRIS-rapport 2024 använts samt skolenkät 2024 för Nya Centralskolan årskurs 7–9 och Skolinspektionens rapport 2024 för att få en sammantagen bild över barn och ungdomars livssituation och aktuella frågeställningar. Därtill har samtal förts med vuxna som befinner sig i barn och ungdomars närhet.

Frågorna är framtagna efter inläsning av BRIS-rapport 2024, skolenkäten 2024, Skolinspektionens beslut och utvecklingsområden för pastoratet.

För att få en helhetsbild över pastoratets barn ställdes dessa frågor till alla:

- Vad ser du fram emot?
- Hur ser ditt liv ut om fem år?
- Vad är det som är jobbigt i ditt liv?
- Hur ser din familj ut?
- Hur har du det hemma?
- Hur ser en dag ut för dig?
- Hur använder du internet? Mobil, dator, tv. På vilket sätt talar du med kompisar?

Barn i pastoratets verksamheter fick svara på frågorna:

- Vad är kyrka för dig?
- Går du på gudstjänst? Varför eller varför inte?
- Om du har varit på gudstjänst. Vad kommer du ihåg?
Var det något som var roligt eller inte roligt?
- Vid besök i kyrkorummet, vad tänker du på när du kommer in i kyrkan?
Hur skulle det kunna se ut i kyrkan om du fick ändra något?
Var skulle du vilja sitta någonstans när det är gudstjänst?

Barns situation i Grästorp

Grästorp tillhör landets minsta kommuner sett till antalet invånare och är en utpräglad landsbygdskommun. Det finns 564 hushåll med barn under 18 år i kommunen (2023). Det är svårt att avgöra genom statistik för de barn som har växelvist boende då människor endast kan vara folkbokförda på en bostadsadress. Därmed kan det finnas fler hushåll med barn i hemmet än vad statistiken visar.

Grästorp har en negativ befolkningsutveckling och under 2023 föddes 46 barn i kommunen och utgörs av den lägsta siffran på mycket länge. För Svenska kyrkan i Grästorp innebär detta bland annat att doptalet minskar men att det procentuellt fortfarande är många som döper sina barn. 2024 döptes 31 barn, vissa av dessa barn döptes i samband med kommande konfirmation.

Centralorten Grästorp utgör kommunens nav. Det är här som skolorna finns. Det finns två kommunala förskolor och ett föräldrakooperativ. Det finns en förskoleklass skola, en lågstadieskola samt en skola som inrymmer mellan- och högstadieelever. Under 2024 fick Nya Centralskolan, som inhyser mellan- och högstadium, kritik gällande problematisk skolfrånvaro, bristande särskilt stöd till elever och kränkande språkbruk från Skolinspektionen. Det finns en utbredd otrygghet bland elever samt vuxna som arbetar där.

"Det är väldigt rörigt, många är väldigt högljudda både i och utanför klassrummet. Många förstör i korridorer och speciellt på

toaletter. Alla toaletter är nästan låsta hela tiden och då kan man ju typ inte ens gå på toa. Många är väldigt otrevliga och då menar jag inte på språket de säger utan hur de säger det. Det är inte alltid till mig men det är lite otryggt. T.ex. att det skriker väldigt högt eller pratar väldigt argt.” – Elev, 14 år.

Samtidigt finns det de som upplever skolan som en god plats där de trivs och har goda relationer till varandra och de vuxna som arbetar där.

”...Vi har en bra jargong i klassen och har roligt tillsammans och med varandra på skolan” – Elev, 16 år.

Det finns ingen gymnasieskola i kommunen därmed pendlar gymnasieungdomarna framför allt till grannkommunerna Lidköping, Vara och Trollhättan. Det innebär att de unga ledare som finns i pastoratet har svårigheter eller inte möjlighet att delta i konfirmandläsningen eftersom vissa av dessa inte hinner till Grästorp till utsatt tid.

Skola, socialtjänst och vårdcentral arbetar enligt en strukturerad samverkansmodell för att tidigt fånga upp barn och unga mellan 0–18 år och deras familjer, som är i behov av stöd. Ungdomsmottagning, för de mellan 13–25 år, finns på orten.

Grästorp har en kommunal öppen förskola och fritidsgård som har öppet måndag till fredag för olika åldrar. Det finns flera föreningar som många barn är aktiva i. Samtidigt finns det de barn som inte tillhanda har en aktivitet i en förening utan framför allt befinner sig på internet på till exempel olika spelplattformar, sociala medier eller olika streamingtjänster. Dessa barn är svåra att nå uppger vuxna som arbetar och befinner sig i barns närhet. I skolenkäten 2024 framgår en utsatthet på internet så som hot, uthängning och kränkning. Det finns även en utbredd oro för att bli utsatt för brott på internet.

Flera större samhällskriser har avlöst varandra de senaste åren vilket har bidragit till minskad trygghet och ökad oro hos många barn. I skolenkäten 2024 uppger barn ett försämrat mående där flickor skattar sitt mående sämre än pojkar. Rysslands invasion av Ukraina 2022 har väckt frågor om risken att det ska bli krig också i Sverige. Den ekonomiska nedgången får stora konsekvenser för många familjer. Under 2024 fick 25 familjer ekonomiskt stöd från Svenska kyrkan Grästorp, det är möjligt att det finns ett mörkertal, barn är lojala sina vårdnadshavare vilket gör andra vuxna som befinner sig i barns närhet har svårt att uppmärksamma barnets hemmasituation. Vissa familjer får matkasse via Pingstkyrkans verksamhet som också finns på orten. En del av de familjer som söker ekonomiskt stöd från Svenska kyrkan Grästorp är ensamhushåll med barn, vilket liksom i riket är många. Det finns socioekonomiska skillnader i Grästorp och det finns en upplevelse av att klyftorna och barns möjligheter till ett gott liv blir svårare att

uppnå. Grästorps socialtjänst belyser att det är få barnfamiljer som får försörjningsstöd ändå finns det barnfamiljer i Grästorp som anses vara självförsörjande men som ändå inte får pengarna att räcka till.

Bris-rapporten 2023 belyser att klimatförändringarna är en faktor som generellt fortsätter att påverka barn i samhället. En tydlig uttalad klimatoro framgick inte i samtal med målgruppen för denna BKA. Däremot finns en medvetenhet om miljön i närområdet.

"Vi ska inte slänga skräp i naturen." – barn.

Flera barn (14år-) talar om olika konsumtionsvanor som de uttrycker påverkar klimatet negativt.

"Ska vi handla den från Temu? ...//... Nej jag vet att det inte är bra men det är billigt och allt finns där." – 15 år

Det är tänkbart att barn upplever klimatoro som en generell oro men att det i och med andra stora samhällskriser hamnar i skymundan. Klimatoron innefattar skam för en del barn, då det uttrycker att de känner till vad deras konsumtionsvanor har för påverkan. Samtidigt upplever vissa barn att de inte har ett ansvar för vad deras konsumtionsvanor har för påverkan på klimat, miljö och människor.

Många vittnar om upplevd ofrivillig ensamhet i kommunen i stort. Vuxna som befinner sig i närheten av barn uppmärksammar att vissa barn är utanför gemenskapen, trots att de är med i aktiviteter. Detta uppmärksammas i barns beteende där de tenderar att stå utanför gruppen snarare än att inhysas i gruppen. I Skolenkäten 2024 uppgav fler flickor än pojkar att de inte hade någon att tala med om det som de anser är viktigt. På frågan "vad kan du göra för att det ska bli tryggare på skolan" framgick att flera barn upplever att de inte blir lyssnade på eller tagna på allvar av vuxna.

"Inget, jag har en för liten röst då jag anser att vuxna inte lyssnar på oss".

"Säga åt mycket mer, ta saker på allvar, visa sig intresserade av hur man faktiskt mår".

För att barn ska kunna berätta om det som är viktigt för dem så är trygghet en förutsättning och att deras tankar och känslor blir tagna på allvar. Vuxna som befinner sig i barns närhet poängterar att det underlättar att ha fler vuxna ögon på barns arenor. De vuxna upplever att det blir ett lugnare beteende bland barnen.

Det finns en framtidstro bland barn där frihet ses som den största förväntan. Detta

nämns i svaren om att de ser framemot att ta studenten, bli vuxna och få resa ut i världen. Samtidigt uppvisar barn (14 år och äldre) att de inte vet vad de ser framemot och vissa berättar att de inte ser fram emot något. En förutsättning för att barn ska må bra är att de kan känna tillit till att saker blir bättre och att ett bra liv väntar en.

Det finns ett intresse och nyfikenhet gällande den kristna tron, både vad kristendomen betytt historiskt och vad kristen tro betyder som livshållning. Flera barn uppger att de har varit på förrättningar, i första hand dop och begravning, och inte den regelbundna gudstjänsten. De som uppger att de varit på söndagsgudstjänst menar att de oftare går på gudstjänsten om de har en uttalad uppgift i gudstjänsten. På frågan gällande vad helighet betyder uppger flera att de aldrig har reflekterat över ordet helighet medan vissa uppger att det är något stort eller Gud.

"Helighet för mig betyder att något är stort/mäktigt. helighet är något positivt. (jag vet icke vad jag ska skriva)". 14 år.

Dessutom var ordet beröring svårt att få ett entydigt svar gällande eftersom det snarare blev frågor angående fysisk beröring i samtal med barn.

"Att man rör något eller någon".

Ordet beröring är plockat ur sitt sammanhang och blir därmed en fritolkning för barnen vilket innebär att det kanske skulle blivit andra svar om frågan ställdes i relation till gudstjänst. Även om ordet beröring var svårt att greppa för barnen så finns det tydliga beröringspunkter för barn som de tycker är viktiga i en gudstjänst. Därför framkom det svar i frågan "Om du har varit på gudstjänst. Vad kommer du ihåg? Var det något som var roligt eller inte roligt?" som kan tolkas som att de blivit berörda av gudstjänsten.

"Jag tycker de är kul när det är fina sånger med och rörelse i rummet. Det som är mindre bra är en lång predikan." 17 år

"Det var mat och många ballonger." 5 år

För barn (14år-) är det viktigt med gemenskapen i kyrkans verksamheter och att de kan få komma som de är utan dömande. Återkommande i barnens svar var att få äta.

Inventering av Grästorps församlingars barn- och ungdomsarbete

I det pastoral programmet återfinns barn och ungdomsarbete. Återkommande verksamheter under terminerna är:

- Kyrkis, öppen barnverksamhet för barn i vuxet sällskap.
- Kompis, barnverksamhet årskurs 1-3.
- Konfirmandundervisning.

- Ungdomsgrupp åk 8–30 år, samarbete med SKU
- Ungdomsledare i konfirmandverksamheten, samarbete med SKU.

Utöver dessa inbjuds målgruppen barn till:

- Dop.
- Påskvandring, årskurs 4.
- Julgransplundring ute i församling för familjer.
- Utdelning barnens Bibel, alla 6-åringar i pastoratet bjuds in.
- Kyrkogårdsvandring erbjuds alla med särskild inbjudan till familjer.

Det finns dessutom samverkan med kommunens ungdomsverksamhet O514. Den kooperativa förskolan och den kommunala förskolan och Nya Centralskolan har kännedom om kyrkan. Tillika ungdomsmottagningen, Familjehuset och flertalet föreningar.

En diakon har en fördjupad kunskap inom själavård med unga.

Det finns ingen församlingspedagog i pastoratet men en heltid församlingsassistent inriktning barn och ungdom och en halvtid församlingsassistent på barn.

För barn i förskoleklass och mellan årskurs 4–7 finns det inte en riktad verksamhet.

Det finns ingen idealitets plan för unga ledare för att slussas in i det övriga församlingslivet.

Det finns ingen kontaktperson i pastoratet gentemot skolorna i Grästorps.

Analys

Vad som går att utläsa ur kartläggningen av barns livssituation och livsvillkor är att det finns en ökad otrygghet i samhället, både i det lokala lilla sammanhanget och det stora med en oro för krig och att bli utsatt för brott på internet. Måendet har försämrats hos barn och det är framför allt flickor som skattar sitt mående sämre. De upplever att vuxna inte tar deras tankar på allvar och vissa har ingen att tala med om det som de anser är viktigt. Barn upplevs bli tryggare i den miljö där fler vuxna befinner sig och tar barnen på allvar.

Barn uppger att de har viss kännedom om att osunda konsumtionsvanor påverkar klimatet och för människor negativt, detta ger upphov till både skam och skuld.

Ur ett socioekonomiskt perspektiv är det fortsatt viktigt att familjer med barn kan få ekonomiskt stöd från Svenska kyrkan Grästorp.

Ur kartläggningen framgår att gemenskap är viktigt för barn. Grästorps pastorat bör fortsätta arbeta för att skapa relationer mellan människor, både med öppna mötesplatser som är åldersöverskridande och andra verksamheter för målgruppen barn i olika åldrar. Tydligt är att mat har viktig roll i de sammanhang som barn vistas i för att

skapa gemenskap och trygghet.

Gemenskap och relation genomsyrar samtalen med barn i kartläggningen. Relationen till sig själva, medmänniskor, natur, Jesus och Gud. Det finns en nyfikenhet om kristen tro bland barn och vad en kristen tro betyder för livshållningen. Barn definierar navet i kyrkan som en gemenskap och relationsbyggare snarare än altaret i gudstjänsten. De gånger barn besöker gudstjänst så är det oftare förrättningar eller i de fall då de själva aktivt deltar med en uppgift i gudstjänsten. Tolkningen blir att firande av gudstjänst inte är navet för att vara kristen för barn. Det är snarare att tala tro i en gemenskap och bygga relationer med andra kristna i verksamheter som är av vikt för barn. Ändock så visar kartläggningen att vägen till söndagens gudstjänst blir enklare när det kommer en inbjudan eller barnen har fått frågan om att få delta aktivt i gudstjänsten.

BAKSLUTSATSER

Ur barnens perspektiv framkommer det att det är viktigt att pastoratet under perioden ser till att:

- Skapa relationer med målgruppen barn på de arenor där de befinner sig.
- Skapa relationer med vuxna och andra aktörer som befinner sig i barns närhet.
- Stötta barn till påverkansarbete.
- Synliggöra osunda samhällsstrukturer och normer genom profetisk diakoni.
- Synliggöra det kristna hoppet.
- Aktivt utveckla gudstjänsten utifrån orden:

Relation

Gemenskap

Glädje

Delaktighet och tillgänglighet

Utdrag ur KF protokoll 250508 § 12 Församlingsinstruktion

Kyrkofullmäktige beslutar att anta Församlingsinstruktionen och skicka in den till stiftet.

Punkten förklaras omedelbart justerad.

Kent Hansson
Ordförande

Justerare

Kerstin Svensson
Protokollförare